

**LIETUVOS ENERGETIKOS INSTITUTO
AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS
METINĖ VEIKLOS ATASKAITA**

2023-01-03

Kaunas

Lietuvos energetikos instituto (LEI) Akademinės etikos komisija sudaryta LEI Mokslo tarybos 2019 m. spalio 3 d. nutarimu. Komisijos nariai:

1. Dr. Raminta SKVORČINSKIENĖ – komisijos pirmininkė,
2. Dr. Asta NARKŪNIENĖ,
3. Dr. Diana ŠARAUSKIENĖ,
4. Dr. Egidijus URBONAVIČIUS,
5. Jolanta KAZAKEVIČIENĖ (nuo 2021-01-28)

LEI akademinės etikos (AE) komisija ataskaitiniu laikotarpiu (2022 m. sausio – gruodžio mėn.) surengė 4 posėdžius.

Veiklos apžvalga

2022-01-26 posėdžio metu (protokolo Nr. V13-9) užpildyta LR etikos tarnybos apklausa atsižvelgiant į LR etikos tarnybos ar kitų institucijų sukurtų rekomendacijų, gairių ir kitų dokumentų integravimo į LEI veiklos dokumentus statusą. Posėdžio metu taip pat aptartas galiojantis LEI Akademinės etikos kodeksas. Komisija nustatė, kad dabartinė LEI AE kodekso versija neatitinka LR etikos tarnybos rekomendacijose nurodytiems reikalavimams, todėl Komisija konstatavo, kad reikia parengti naują LEI Akademinės etikos kodeksą, buvo aptarta galima kodekso struktūra.

2022-02-23 posėdžio metu (protokolo Nr. V13-10) buvo aptariami LEI Akademinės etikos kodekso atnaujinimo klausimai. Posėdžio metu AE komisijos nariai diskutavo dėl naujai rengiamo LEI Akademinės etikos kodekso turinio keitimo. Buvo pasiūlyta pertvarkyti Kodekso struktūrą įterpiant norminių dokumentų ir sąvokų skyrius, iškeliant pamatinius kodekso tikslus

bei įvedant skatinamąsias ir drausminamąsias priemones akademinės etikos klausimais. Norminiai dokumentai, kuriais remiamasi rengiant Kodeksą, yra Kodekso pagrindas, todėl Komisija nusprendė, jog jie turėtų būti išvardinti rengiamame dokumente. Sąvokų skyriuje siūloma aiškiai išdėstyti apibrėžimus tokius kaip plagiatas, falsifikavimas, akademinė laisvė ir pan. Peržvelgus Kodeksą, buvo ištaisytos kai kurios klaidos, netikslumai. Nuspręsta toliau vykdyti kodekso atnaujinimą parengiant naują dokumento versiją atsižvelgiant į posėdžio metu aptartus pakeitimus.

2022-10-07 posėdžio metu (protokolo Nr. V13-11) buvo svarstoma parengto LEI AE kodekso versija. Buvo nustatyta, kad rengiamoje Kodekso versijoje dar trūksta skyriaus, apibrėžiančio skatinamąsias bei drausminamąsias priemones ir jų skyrimo tvarką. Diskusijų metu nutarta pasidomėti kitų mokslo ir studijų institucijų patirtimi skatinamųjų ir drausminamųjų priemonių skyrimo klausimais. Kreiptis į kitų institucijų/universitetų Akademinės etikos komisijas/komitetus ir susipažinti su jose galiojančiomis tvarkomis

2022-11-24 posėdžio metu (protokolo Nr. V13-12) vyko diskusija dėl informacinio stendo, skirto skelbti informaciją apie akademinę etiką, poreikio, turinio ir techninių galimybių. Diskusijoje dalyvavo ir instituto viešųjų ryšių bei komunikacijos specialistai A. Minkevičius ir S. Mikalauskis. Sutarta dėl stendo universalumo ir didesnių panaudojimo galimybių siūlyti administracijai įsigyti ekraną/televizorių. Posėdžio metu su viešinimo specialistais taip pat aptartas padalomosios medžiagos apie akademinę etiką (popierinio lankstinuko) dizainas. Turinys turėtų atitikti LEI AE komisijos parengtos atmintinės AE klausimais turinį. Atsižvelgę į šią diskusiją viešųjų ryšių specialistai parengs naują lankstinuko versiją. Šio posėdžio metu taip pat buvo aptartas parengtas LEI akademinės etikos kodeksas. Parengtas LEI AE kodeksas buvo papildytas atsižvelgiant į kitų mokslo ir studijų institucijų patirtį dėl skatinamųjų ir drausminamųjų priemonių apibrėžimą ir skyrimo tvarką. Komisijos narių nuomone LEI Akademinės etikos kodeksas yra parengtas ir gali būti pradėta kodekso derinimo procedūra. Pagal LEI Akademinės etikos kodekso rengimo tvarką parengtą Kodekso projektą Komisija pristatė LEI Mokslo tarybai susipažinti ir pastaboms pateikti 2022 m. gruodžio 8 d.

Mokslo tarybos nariai pateikė tokias pastabas (2022-12-08 posėdžio protokolo Nr. V5-4 projektas):

- Įvertinti ar LEI akademinės etikos kodeksas neprieštarauja Darbo kodeksui;
- Pasiūlyta vietoje trijų palikti du pažeidimo laipsnius;
- Įvesti sąvoką „mažareikšmis pažeidimas“ su galimybe atsisakyti skundo/pranešimo nagrinėjimo (universiteto patirtis);

- Pakoreguoti LEI akademinės etikos kodekso rengimo tvarką, nes teisininkas turėtų peržiūrėti prieš teikiant LEI Mokslo tarybai.

Mokslo tarybos posėdžio metu buvo nuspręsta:

- Teikti teisininkui ir gavus jo pastabas, įvertinti pastabų mastą, t. y. tuo atveju, jeigu būtų gauta daug pastabų, teikti atnaujintą kodeksą pakartotinai LEI Mokslo tarybai. Jeigu pastabos nereikšmingos, teikti LEI akademinės bendruomenės peržiūrai.
- Vėliau rengiant/atnaujinant LEI AE kodeksą teikti pirmiau teisininko peržiūrai, po to LEI Mokslo tarybai, t. y. reikėtų atnaujinti LEI AE kodekso rengimo tvarkos nuostatas.

Parengtas LEI AE kodeksas 2022 m. gruodžio 9 d. pateiktas LEI teisininkams N. Mažutaitei ir M. Šimoniui. 2022 m. gruodžio 21 d. teisininkai pateikė pastabas rengiamam dokumentui. Gautos pastabos bus nagrinėjamos ir vertinamos artimiausiame LEI AE komisijos posėdyje.

AE komisijos dokumentai

LEI AE komisijos veiklą reglamentuojantys dokumentai ir kita LEI akademinėi bendruomenei aktuali informacija AE klausimais skelbiama LEI svetainėje:

<https://www.lei.lt/apie-lei/struktura/akademines-etikos-komisija/>

Renginiai

2022 m. kovo 25 d. LEI AE komisijos pirmininkė R. Skvorčinskienė dalyvavo mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Lietuvos administracinė teisė Europos Sąjungos kontekste“, kurioje klausė pranešimą apie akademinės etikos teisinį reguliavimą. Vykusio renginio įrašas pasiekiamas: <https://youtu.be/mTm1b2WuBuw>.

2022 m. gegužės 19 d. LEI AE komisijos pirmininkė R. Skvorčinskienė dalyvavo mokymuose magistrantų ir doktorantų vadovams, kurių metu buvo surengta speciali sesija apie tyrimų etiką.

2022 m. spalio 14 d. LEI AE komisijos narys E. Urbonavičius dalyvavo LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos organizuotame konferencijoje „Etika akademinėje aplinkoje 2022“. Buvo pristatyti vykdyto tyrimo „Atsakingo mokslo barometras 2022“ rezultatai. Atkreiptas dėmesys, kad nors apklausoje buvo išreikštas tyrėjų noras daugiau sužinoti apie mokslinių tyrimų ir profesinės etikos klausimus, tačiau realiai šios žinios

atnaujinamos retai. Virš 25 proc. respondentų teigė, kad yra susidūrę su nesąžiningu kitų kolegų elgesiu, tačiau arba jokių veiksmų nesiėmė, arba, jeigu veiksmų ėmėsi, tai jie nedavė jokio teigiamo rezultato.

LMT atstovas pristatė pranešimą apie atviros prieigos duomenis. Jis atkreipė dėmesį, kad iki 2022 m. gruodžio 31 d. galioja pereinamasis laikotarpis įgyvendinti LMT 2016 metais patvirtintas „Atvirosios prieigos prie mokslo publikacijų ir duomenų gaires“. Per 2016–2020 metus vykdyti 200 LMT finansuotų projektų. 2022 metais atlikta projekto vadovų apklausa – gauti 94 atsakymai. Iš šių projektų tik 16-os rezultatai tapo ar taps atviros prieigos po embargo periodo. Planuojama atnaujinti „Atvirosios prieigos prie mokslo publikacijų ir duomenų gaires“.

J. Umbrasaitė apžvelgė reikalavimus dėl duomenų valdymo plano. 2022 m. birželio 6 d. Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyba papildė dokumentą „Dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairių tvirtinimo“ ir pateikė pavyzdinę mokslinio tyrimo duomenų valdymo plano formą. Duomenų valdymo planas nustato duomenų kaupimo ir saugojimo tvarką, tačiau nebūtinai suteikia atvirą prieigą.

Žurnalistų etikos inspektorius tarnybos atstovė G. Ramanauskaitė apžvelgė Žurnalistų etikos inspektorius funkcijas prižiūrint asmens duomenų tvarkymą akademiniais tikslais. Ji atkreipė dėmesį, kad pagal Visuomenės informavimo įstatymą mokslininkai taip pat gali būti įvertinti kaip viešieji asmenys.

VGTU atstovas A. Kaklauskas pristatė pranešimą „Mokslinio tyrimo duomenų saugojimas Europos sąjungoje“, kuriame atkreipė dėmesį į ne tik į būtinybę kaupti ir saugoti duomenis, tačiau ir į būtinybę užtikrinti šių duomenų saugumą išnaudojant saugojimą „debesyse“ ir nepasitikint tik viena kopija. Būtina iš anksto planuoti duomenų kaupimo poreikius, įskaitant ir energetinius. Taip pat, paminėjo dirbtinio intelekto pritaikymą.

2022 m. gruodžio 2 d. seminare „Mokslinio tyrimo duomenų valdymas“ dalyvavo LEI AE komisijos nariai R. Skvorčinskienė, A. Narkūnienė, E. Urbonavičius, D. Šarauskiene. Seminaro metu buvo kalbama apie mokslinio tyrimo duomenų valdymo planavimą, metaduomenis, mokslinio tyrimo duomenų nuasmeninimo būdus, duomenų saugojimą, tyrimo duomenų analizę. Buvo dalinamasi gera praktika kaip tvarkyti duomenis pasibaigus tyrimui.

2022 m. gruodžio 8 d. LEI AE komisijos pirmininkė R. Skvorčinskienė dalyvavo mokslo ir studijų institucijų etikos komitetų posėdyje. Buvo konsultuojamasi dėl skatinamųjų priemonių, kurias rekomenduojama apibrėžti akademinės etikos kodekse. Posėdžio metu buvo išaiškinta, kad skatinamosios priemonės turėtų būti suprantamos kaip raginimo priemonės, kaip skatinti (raginti) bendruomenę atverti tyrimų duomenis, o už duomenų atvėrimą juos

girti/skatinti. Galbūt ateityje atverti duomenys bus vertinami kaip dabar yra vertinami moksliniai straipsniai. Posėdžio metu buvo paskelbtas kvietimas teikti parengtus AE kodeksus LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos peržiūrai.

Informacijos mainai tarp LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos bei LEI Akademinės etikos komisijos

Ataskaitiniu laikotarpiu AE komisija teikė informaciją LR akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai:

- užpildyta LR etikos tarnybos apklausa atsižvelgiant į LR etikos tarnybos ar kitų institucijų sukurtų rekomendacijų, gairių ir kitų dokumentų integravimo į LEI veiklos dokumentus statusą.

Pažeidimų nagrinėjimas

Oficialių užklausų, pranešimų apie pažeidimus AE komisija iš instituto darbuotojų ataskaitiniu laikotarpiu negavo.

Akademinės etikos komisijos pirmininkė

Raminta Skvorčinskienė